

דַּרְשֵׁתִי קַרְבַּתְךָ

על פי שיעורו של הרב איתן כהן שליט"א • השיעור נמסר בבית הכנסת פרי מגדים, צפת ת"ו • במוצ"ש פרשת תרומה, תשפ"ו

איזה גודל אמור להיות שולחן שמפרנס את כל העולם...

בנוגע שבעולם היום, אם אדם פותח בית כנסת של 100 מטר, אז הזה שלידו פותח בית כנסת של 200 מטר. ואם יש לו נגיד בית מדרש של החסידות, שזה בית מדרש של 1,000 מטר, השני 2,000 מטר. זה העולם היום, כל אחד רוצה לעשות משהו גדול, ובפרט אם יש כסף ויש מקום.

טוב, זה מדובר על אנשים שהם מצומצמים, פה בדור שלנו. אבל מגיע אלוקים, "לי הכסף ולי הזהב נאום ה'". תגיד לי, הוא מחליט לבנות עכשיו בית מדרש בשבילו, אוהו, פה זה צריך להיות משהו מופוצץ, זה כבר לא כל מה שאתה מכיר, זה צריך להיות ברמה אחרת.

והתורה ארבע פרשיות מהסבירה לך על מה שבורא עולם רוצה שיבנו את המשכן שלו. עכשיו תגיד לי, מה הגודל של המשכן בלי החצר, בלי כלום, רק המשכן, זה 15 מטר אורך על 5 מטר. זה כל הגודל. כמה זה ביחד? 75 מטר. היום שום בן אדם לא קונה כזה בית היום. מי ייכנס לבית הזה בכלל?

אתה יודע מה? בוא נוסיף את החצר, פסוק אחד לפני סוף הפרשה כתוב שהחצר הייתה 100 אמות אורך - 50 מטר, על 50 אמה - 25 מטר. 50 מטר על 25 מטר. זה כל גודל של המשכן. ארבע פרשיות. לא יכול להיות, מה זה? זה "לי הכסף ולי הזהב נאום ה'" 75 מטר כל הבית שלך?

טוב. אלוקים אומר אני רוצה שתבנה שולחן. אתה יודע שמהשולחן הזה יצא פרנסה לכל כלל ישראל. טוב, תגיד לי, איזה שולחן צריך להיות? אני הייתי מדמין שצריך איזה שולחן שלא תראה את הסוף שלו, אולי במשקפת, משהו כזה. זה שולחן לפני ה'. אתה מדבר מול אלוקים. צריך איזה שולחן שיתן פרנסה לכל כלל ישראל.

תגיד, מה הגודל של השולחן היה? שתי אמות אורכו. כמה זה שתי אמות? מטר. כמה זה הרוחב? אמה - חצי מטר. לא, זה היום סטנדרט. אני לא מאמין שלמישהו במטבח יש כזה שולחן. אני לא מביין. תגיד לי, השולחן הזה זה ייתן פרנסה לכל כלל ישראל?

תגיד לי, אתה מאמין, מטר על חצי מטר, זה השולחן לפני ה'? מה זה השולחן? לא יכול להיות! משהו פה לא מסתדר פה. לא יכול להיות.

אלוקים רצה ללמד אותנו בפרשיות שלנו יסוד גדול עד מאוד. אם אלוקים היה בונה איזה משכן, אתה יודע, 10 קילומטר אורך ו-5 קילומטר רוחב, משהו שלא נגמר, היית אומר: בשביל להשרות שכונה בעם ישראל צריך רק דברים גדולים. אבל דברים קטנים? אה... אין לזה חשיבות. זה אולי טוב, זה נחמד, אבל זה לא משרה שכונה. שכונה צריך שיהיה משהו גדול. בא אלוקים מלמד אותך: לא. אני רוצה "ושכנתי בתוכם". אני רוצה בתוך כל אחד ואחד.

תגיד לי, מה אני יכול להכין לאלוקים שהוא ירד אליי הביתה. אני צריך שבתוך הבית שלך יהיה לך איזה מטר על חצי מטר לאלוקים. משם אלוקים נותן את הפרנסה לכלל ישראל. תדע לך, מהדברים הקטנים, איפה שאצלך זה לא נראה כלום, איפה שאצלך זה לא נראה ששם יש השראת שכונה, אלוקים אומר לך: כן, שם, בדברים הקטנים האלו, שם יש את השראת השכינה של כלל ישראל.

המעשים הקטנים, שם בן אדם נמדד. בן אדם לא נמדד בדברים הגדולים. למה? קורה שבן אדם נופל עליו איזה סוג של התלהבות והוא עושה דברים גדולים. אבל שאתה תהיה אתה, זה רק בדברים קטנים.

הפסוק האישי לפני "היה לרצון"

השל"ה הקדוש כותב, לפני "היה לרצון" יגיד פסוק שמתחיל באות הראשונה של השם שלו ובאות האחרונה של השם שלו, שלא ישכח את שמו למעלה לעתיד ביום הדין.

אני לא מביין, יש סיכוי לבן אדם שישכח את השם שלו? אני יכול לשכוח הכל, לא את השם של הבן אדם. שם של הבן אדם, מהלידה עד יום הפטירה שלו אמרו לו את השם הזה לפחות מיליארד פעמים. אתה רוצה להעיר בן אדם? שים 10 טלפונים, צלצולים, לא יעזור לו. קרא לו בשם שלו והוא יתעורר במקום. שם של הבן אדם זה המהות שלו, זה הבן אדם, הוא חי את זה. תגיד, איך ייתכן שבן אדם שוכח את השם שלו? איך יכול להיות?

את הקושיה הזאת מביא את זה בטובך יביעו, שהקשה את זה הרב מפוניבויץ'. התירוף שלו, שהוא תירץ, שלמעלה מהפחד של הבן אדם של יום הדין, הפחד כזה נורא, שהוא שוכח גם את השם שלו. מי יכול לעזור לך למעלה? רק תורה. תורה זה כזה עוצמה שהיא הולכת איתך באש ובמים. ולכן תגיד פסוק, שזה חלק מתורה, שזה יהיה לך, באמת יעזור לך ביום הדין. זה תירוף של הרב כהנמן.

התירוף השני - מתי אתה באמת "אתה"

הבאתי לכם תירוף שמתאים לנו היום, יש בן אדם שמגיע לבית כנסת להתפלל. תגיד, למה אתה מתפלל? כי לא נעים לי מאשתי. מה, לא אתפלל? מה אשתי תגיד

עלי שאני חילוני? מה היא תגיד עליי? לא נעים לי, אז אני מגיע להתפלל. יוצא שהתפילה שלו זה לא הוא, התפילה שלו זה אשתו. אז בשמיים, כשהוא מתפלל, מה קוראים לו? קוראים לו 'ציפי', זה לא התפילה שלו.

תגיד לי, למה אתה לומד? בגלל ראש הכולל. אין ראש כולל, אני לא לומד. יפה. יוצא שבשמיים, שכתוב שהוא לומד, מה כתוב בשם שלו? שם אחר כתוב לו.

אתה עושה חסד, למה? לא נעים לי מחמי ומחמותי, אתה יודע, זה מאבא שלי. יוצא שאתה עושה מיליון מצוות ומיליון דברים טובים, אבל זה לא שלך. הכל בגלל פלונית, בגלל ההוא, בגלל זה. תגיד לי, מתי אתה תהיה אתה?

אדם למעלה מגיע בשמיים, שוכח את השם שלו. למה שוכח את השם שלו? כי השם של הבן אדם זה מה שאתה עשית - כי אתה עשית. אה... זה קשה למצוא אנשים כאלו, שאני עשיתי. אה, הרבה דברים אנשים עושים בגלל החברה, לא בגלל שזה אני.

בא השל"ה הקדוש אומר: תשמע, אני אתן לך רעיון. אתה תעשה איזה דבר ש'אתה' תהיה אתה. נו, מה? יש לי פסוק אחד, שתגיד אותו בשקט. בתפילה, אף אחד לא שומע. זה פסוק שאף אחד לא שומע. תגיד אותו בשנייה, שתי שניות סיימת אותו. אבל תשמע, שם זה אתה. אתה לא עושה בגלל אשתך, לא בגלל הראש כולל, לא בגלל השכונה, לא בגלל החברה, לא בגלל אף אחד. זה פסוק של אתה.

אהה... הפסוק הזה, זה אתה. תזכור את השם שלך למעלה. כששואלים אותך מי אתה, אתה תזכור את הפסוק, כי הפסוק הזה זה רק אתה.

יוצא שהשם של הבן אדם זה רק הדברים שהוא עשה בשיא הצניעות, בדברים הפשוטים האלו, שיא הצניעות שבעולם. שם נמצא הבן אדם.

רבי חנינא בן תרדיון ורבי יוסי בן קסמא

ולכן, כששאל אותו רבי חנינא בן תרדיון, שאל את רבי יוסי בן קסמא: מה אני לחיי עולם הבא? מה אמר לו? כלום מעשה בא לידך? מה אמר לו? רבי, התחלפו לי מעות של פורים במעותיי ונתתי כולם לצדקה. אמר לו: יהי רצון שמחלקך יהיה חלקי, ומגורלך יהיה גורלי.

אני לא מביין. חוץ מזה לא ראית כלום? אני לא מביין, רבי חנינא בן תרדיון, הוא אחד מעשרה הרוגי מלכות. וכשהמדרש כותב שעלה רבי ישמעאל בן אלישע כהן גדול למעלה בשמיים, אמר לו אלוקים: לא מצאתי עשרה צדיקים בדור אחד מושלמים כמו השבטים. אין מושלמים, אין, לא היה כזה דור. אז אני לא מביין, רבי חנינא בן תרדיון, זה מה שיש לך להגיד עליך?

כן. יש הרבה דברים גדולים שבן אדם עושה. בשבילנו, הרבה דברים אדם עושה, תגיד, אבל אני רוצה למדוד אותך בדברים הקטנים. למה? כי בדברים הקטנים זה אתה. זה לא גם מישהו אחר. בדברים הגדולים זה גם מישהו אחר.

הידור מצוה מול דברים קטנים

אדם קונה אתרוג ב-1,000 שקל וקונה לולב ב-100,000 שקל. בשביל מי הוא קונה את זה? בשביל בית הכנסת, בשביל חמיו וחמותו, שיגידו: וואו, איזה הידור שבהידור, איך הוא מחמיר, איך הוא, אתה יודע, משהו, לא להאמין. איך הוא... הוא לא אוכל היתר מכירה. היתר מכירה? מי אוכל היתר מכירה? תשמע, אבל זה דרבנן. דרבנן? לא אוכלים! נמות ולא נאכל! פשוט!

תגיד לי, יש לך בבית, אתה יודע, עכשיו מגיע פורים, ואנשים מחלקים את הבובות האלו. אתה יודע שהבובה הזאת זה איסור דאורייתא גמור? זה עבודה זרה, פסל גמור, ואנשים קונים את הבובות ומביאים לך אותם. תגיד, חשבת שאתה עובר איסור דאורייתא כל רגע שזה בבית שלך? איסור דאורייתא גמור. "לא יהיה לך פסל". מי שעושה צורת אדם, איסור דאורייתא, לא דרבנן, לא חסידות, לא ספק חסידות, איסור דאורייתא גמור. אבל תשמע, על זה אין פרסומת, על זה הבד"ץ לא כתב, על זה אין בזה אוצר בית דין, אין בזה עניינים. אז הציבור קונה את זה. הציבור קונה את זה.

[אלו הבובות של הפלסטיק, החסיד הזה שמתנגן, אפילו למטה יש לו איזה מגנט, הבובה גם מתפלל אפילו. אבל כל זה רק אם כולה פלסטיק. אם זה בובה של בד ודברים כאלו צריך לבדוק בהלכה. אבל אני מדבר על בובה שכולה גוש אחד של פלסטיק או של ברזל, מתכת, לא משנה מה, זה עבודה זרה גמורה. זה לא ספק עבודה זרה. זהו בהלכות עבודה זרה].

שם לא תראה אנשים שמחמירים בזה. זה אחד מעשרת הדיברות! לא, לא מחמירים. אה... לא, בסדר, יש מקום להקל. תשמע, תוריד לה איזה אוזן, איזה רגל, יש מקום. מה אתה מקל? זה דאורייתא גמור. אני לא מביין.

היתר מכירה? לא, רציני, מה? רק דרבנן, סך הכל דרבנן, וגם יש פוסקים שמתירים את זה, מלא גדולי ישראל מתירים את זה, אני לא מביין. הוא אומר לא! ימות! אלא מה? היתר מכירה זה של הכולל, בכולל ראש כולל עובר, אתה אוכל היתר מכירה? חס ושלום! מה, אני גוי? היתר מכירה? אבל אף אחד לא יבוא לך הביתה ויגיד: יש לך בבית בובה? לא, אף אחד לא יגיד לך את זה.

רוצה להיכנס אליכם הביתה, תסבירו לי, לשבת איתכם, אני רוצה לראות איך יהודי אמור להתנהג. אני כותב עם דף ועט, ורוצה לכתוב על היהדות".

האישה שקיבלה אותו, אמרה: "דבר ראשון, אצלנו באים לאכול". היא הכינה דג לכבוד שבת, הוציאה חתיכת דג, שמה לו דג עם לחמניה ככה חמה, שמה לו לאכול.

אתה יודע, גם היה רעב. אפילו שאמרו לו באוניברסיטה: אל תתקרב ליהודים, אל תתחבר איתם. אבל אתה יודע, כשיש רעב אין שכל, זה לא הולך ביחד. והרעב זה התבלין הכי טעים לאכול. ואני הייתי רעב, ואני אכלתי את האוכל. מה אני אגיד לך? וואו, היה באמת טעים. והביאו גם לשותות. היה טוב.

אני בסוף אני אומר לה: "מה אני אגיד לך? אני הייתי בכל הדתות. אני כבר שנתיים עובר ממקום למקום, הולך, כותב, מסכם, יש לי כבר ספר על כל הדתות. ומה אני אגיד לכם? אבל סבא שלי כל הזמן אמר לי: אין בהכנסת אורחים על היהדות, יהודים זה מספר אחד בעולם".

בקיצור, שואלת אותו: "מי זה סבא שלך? איך הסבא שלך יודע שאין על היהודים?" אומר: "אני אגיד לך. לסבא שלי היה חבר, שנה שלמה קנה לו אוכל. שנה שלמה בן אדם הולך, נוסע, חוזר, לקנות לו אוכל. ומה עשה סבא שלי עם האוכל הזה? זרק את זה לכלב. וסבא שלי אומר: תשמע, זרקתי, לא זרקתי, אבל אתה יכול לעכל בעצמך שיש כזה דבר באחת הדתות? שבו אדם נוסע בשבילך שנה שלמה מה? להביא לך אוכל? תשמע, אין כזה דבר".

"תגיד, מי זה הבן אדם שקנה לסבא שלך אוכל?" אמר לו: "אחד, קראו לו יצחק. הוא היה עובד עם סבא שלי". אמר לו: "כן, אז שנייה אחת, אני קוראת אליו". יצחק, זה הבעל שלה. היא ירדה למשרד למטה, אומרת לו: "יצחק, יש פה בן אדם שרוצה לדבר איתך".

הוא עולה, פוגש אותו, מדבר איתו, אומר לו: "תשמע, דבר ראשון, אני רוצה להגיד לך שאתה יהודי גמור. אתה לא גוי, אתה יהודי גמור". סיפר לו את כל התהליך, מי זה סבתא שלו, מי זה המשפחה שלו.

הוא התרגש מאוד, אמר לו: "אני רוצה להישאר אצלכם שבת". והם השאירו אותו שבת. אולי שבעה חודשים עברו, ואותו בן אדם הזה ממש חזר בתשובה שלמה לגמרי, אחרי שנה גם הסבא יעקב חזר בתשובה.

אין מעשה טוב שנאבד

אין מעשה שבו אדם עושה שנאבד. ברגע הראשון, איך זה נראה לך? אה, כל מה שעשיתי הכל הלך לאיבוד, לא שווה שום דבר. אבל תדע, אין שום מעשה טוב שבו אדם עושה שהמעשה הזה נאבד.

דברי השם משמואל

כותב השם משמואל, הגמרא במסכת סנהדרין בדף צ"ו אומרת הגמרא: מבני בניו של סיסרא לימדו תורה ברבים. שם לא כתוב את ההמשך, אבל בעין יעקב כתוב (ומקורו מרב ניסים גאון ברכות כז):

ומאן אינון ר' עקיבא. מבני בניו של סנחריב לימדו תורה ברבים, ומנו? זה שמעיה ואבטליון. מבני בניו של המן לימדו תורה בבני ברק, ומנו? רב שמואל בר שילת. ורב שמואל בר שילת בעצמו אומר: משנכנס אדר מרבים בשמחה.

אז כולם שואלים, איך ייתכן, מהרשעים האלו יצא רבי עקיבא, שמעיה ואבטליון, ורב שמואל בר שילת? איך מסתדר לך? איך זה הולך?

הפשט הפשוט: אלו הגויים האלו, בורא עולם התקדש על ידם. סיסרא הגיע עם חיילים, מיליונים של חיילים, ובורא עולם ברגע אחד שטף את כולם. בורא עולם התקדש על ידו. וגם אותו דבר, סנחריב הגיע עם חזקיהו המלך. מיליארים הגיעו, ואותו דבר היה גם כן עם המן. לכן בורא עולם גלגל, כיוון שעל ידם נוצר כלי של קידוש ה', לכן יצא מה שיצא.

אבל השם משמואל כותב בשם המדרש, שבשעה שהלביש המן את מרדכי על הסוס, הלביש אותו את בגדי המלכות על הסוס, מרדכי אמר: "ארוממך ה' כי דליתני ולא שימחת אויבי לי". אסתר המלכה אמרה: "אליך ה' אקרא ואל ה' אתחנן". המן אמר: "ואני אמרתי בשלוי בל אמוט לעולם, ה' ברצונך העמדת להררי עוז, הסתרת פניך הייתי נבהל".

אז היה איזה רגע של מחשבה טובה להמן. כותב השם משמואל, על הרגע הזה, על המחשבה הזאת שעברה להמן ברגעים האלו, בורא עולם גלגל על ידו שיצא בסוף קידוש ה' בעולם.

מסיים השם משמואל, והוא כותב: גם אם בן אדם נפל לאיפה שנפל והגיע לאיפה שהגיע, אף על פי כן לא יזלזל בשום מחשבה טובה ובשום דיבור טוב. גם כשהוא יודע בעצמו שהוא יישאר המן. הוא יודע בעצמו שהוא יישאר רשע כל ימיו. אם זה לא יעזור לו, יעזור לילדים שלו, לנכדים ולנינים. אבל אין שום מעשה טוב שבו אדם עושה שנאבד.

יזכה אותנו ה' שהחודש הזה שמלא שמחה ישפיע עלינו שפע של שמחה, של רצון לעבוד את ה', שפע של ישועות, של ברכות, שמחות בבית, סייעתא דשמיא, משיח ברחמים מתוך תשובה אמיתית, אמן ואמן.

שם אתה נמדד. בורא עולם רוצה ללמד אותנו בפרשיות שלנו: אני רוצה את הדברים הקטנים. השולחן הזה שנותן פרנסה לכל כלל ישראל, אתה יודע מה הגודל שלו? זה מטר על חצי מטר. זה הגודל. לא יותר מזה. בדברים הקטנים, זה שיא המהות של הבן אדם.

סיפור החפץ חיים וטרוצקי

סיפר איזה יהודי אחד: נכנסתי לחפץ חיים להתברך. החפץ חיים ביקש מהנכד שיסלק אותו מהבית. הוא לא יכול להיות במחיצתו, הבן אדם הכי טמא שבעולם, כך הוא אמר. תגרשו אותו מהבית, כפשוטו. הנכדים גירשו אותו מהבית, כשהוא לא יודע מה עשה.

את הסיפור הזה מספר אותו הרב שבדרון, בספר "קול דודי דופק" על אלול. הוא כותב שאחרי יום הוא הגיע עוד פעם, ושוב סלקו אותו. אחר כך הוא הגיע פעם שלישית. הוא נכנס, אומר לחפץ חיים: "מה עשיתי? למה הרב ככה מתנהג?"

אומר לו: "תראה, לפני כמה שנים טובות היית מנהל של תלמוד תורה, והיה שם איזה ילד אחד, קראו לו ליבלה טרוצקי. והוא היה ילד יתום מאבא, לא יודע מה הוא עשה, השתולל. מה עשה? סילקת אותו מהתלמוד תורה. אמא שלו, אלמנה, לא ידעה מה לעשות, רשמה אותו בבית ספר של גויים. הוא גדל כמו גוי. וברוסיה, שהיה מהפכות, היהודים לקחו את המושכות, והוא הפך להיות אחד מראשי הבולשביקים. ואז הוא החליף את השם שלו מליבלה לליאון [אותו דבר, ליבלה זה אריה, ליאון באנגלית ובצרפתית זה גם אריה]. והוא, שלושה מיליון יהודים ברוסיה נאנקים על ידו, והכל בגללך, הכל על מה שעשית. לכן אני לא רוצה שתהיה במחיצתי יותר".

בן אדם עושה מעשה קטן, שנראה קטן, באמת הוא נראה קטן, והוא לא יודע את ההשלכות.

סיפור יצחק והאוכל הכשר

סיפר יצחק: יש לי חבר, אנחנו עובדים שותפים בתכשיטים ויהלומים. חבר שלי, יעקב, שמאלני, לא רוצה לשמוע על דת, לא שבת, לא כיפורים, לא כלום. כמה שאני מנסה לדבר איתו על היהדות, לא עוזר שום דבר.

עברו שנים, נפטרה אשתו של יעקב הזה. בשבעה באתי אליו, אמרתי: עכשיו עת רצון, אני יכול לדבר איתו. באתי לדבר איתו קצת על היהדות. הוא אומר לי: "אל תחשוב שמה שדיברת איתי זה לא עוזר. זה עוזר. עכשיו באמת עת רצון, אני רוצה באמת להתחזק, לשמור על כשרות. אבל מה אני אגיד לך? בכל האזור פה אין מסעדה כשרה. כולם פה גויים. הכל טרף. הילדים שלי גם הם ילדים חילונים, הם אוכלים טריפות. אני לא יודע מה לעשות. אני רוצה להתחזק ואני לא יודע מה לעשות".

אמר לו יצחק: "אל תדאג, מהיום אני קונה לך במסעדה כשרה אוכל". באמת, יצחק הזה נסע לעיר אחרת, וארגן לו אוכל בקופסאות לכל שבוע. פעם בשבוע, יצחק הזה היה נוסע למסעדה יוקרתית וקונה.

הוא במשך הזמן אומר: חשבתי שיעקב הזה ישלם לי לפחות את הדלק שאני נוסע, או חלק מהאוכל. הוא כאילו קיבל את זה כאילו הוא לא מודע כמה כסף אני משקיע עליו. אבל אני אמרתי, יהודי מתחזק, שווה לתת הכל.

שנה עברה. אמרתי לו: "יעקב, שנה עברה, תעשה אזכרה לאשתך". הוא אמר לי: "אני לא שם". אמרתי לו: "לא משנה, בוא נעשה ברכות". עשינו ברכות, לקחתי לו לבית כנסת, שמת לי כיפה.

ובסוף יעקב אומר לי: "זהו, יצחק, תפסיק לקנות לי אוכל. מספיק, שנה שלמה טרחת". אומר לו: "למה? אני רוצה לקנות לך אוכל, אני מעצמי". אומר לו: "לא, אני רוצה שתפסיק". אומר לו: "למה?" אמר לו יעקב: "את האמת, לא אשקר עליך, אני את האוכל הזה לא אכלתי אותו. למה? הבאת אותו פעם הראשונה, הוא היה קצת מלוח. אני לא אוהב מלח, וגם אסור לי מלח. אז אני את האוכל הזה לא אכלתי".

שואל אותו יצחק: "אז מה עשית עם האוכל הזה?" אמר לו: "תראה, יש לי פה כלב, נתתי את האוכל הזה במשך שנה שלמה לכלב שלי. תשמע, הכלב שלי נהיה דוס, אוכל רק כשר. מה אני אגיד לך? משהו. תראה גם איך הוא השמין, הכלב הזה. אבל אני המשכתי לאכול טריפות כמו שאני אוכל".

יצחק הזה אמר: "קיבלתי את המשבר של החיים שלי. אני שנה שלמה נוסע, חוזר, הולך, אתה יודע, מבזבז כספים, ומה? בשביל הכלב?" אומר: "ונכנסתי שלושה ימים, לא הלכתי לעבוד, הייתי במשבר, בכיתי, למה אלוקים עשה לי את זה".

הנכד שחזר בתשובה

הוא מספר, שנים עברו, אני את הסיפור הזה שכחתי, וזהו.

יום אחד, ערב שבת, יום שישי, זה היה בקיץ, אחרי הצהריים, דפיקות בדלת. בחוץ בחורצ'יק צעיר, אומר: "שלום, אני סטודנט למדעי הדתות. אני לומד עכשיו על הדתות, הייתי בכל הדתות, כל מקום שאמרו שזה דת מסוימת נסעתי. עכשיו נשאר לי ללמוד על הדת של היהדות. אני יודע שאצלכם יש ביהדות, חוץ מהמצוות שיש לכם, יש לכם גם מטבח של יהודים. מטבח של יהודים זה לא מטבח רגיל. אני